

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ КРАЇНИ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ
КАФЕДРА МОВНОЇ ПІДГОТОВКИ

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Українська мова за професійним спрямуванням»

обов'язкова загальна

за освітньо-професійною програмою «Пожежна безпека»
підготовки за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти
в галузі знань К «Безпека та оборона»
за спеціальністю К8 «Пожежна безпека»
мова навчання: українська

Рекомендовано кафедрою мовної
підготовки навчально-наукового
інституту цивільного захисту
на 2025–2026 навчальний рік.
Протокол від 25.08.2025 року № 1

Силабус розроблений відповідно до Робочої програми навчальної
дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням»

Загальна інформація про дисципліну

Анотація дисципліни

Знання, отримані під час вивчення навчальної дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», сприяють досконалому володінню державною мовою в усній та писемній формах, формуванню національномовної особистості, комунікативних навичок майбутніх спеціалістів, студіюванню особливостей фахової мови.

Курс передбачає формування мовної компетенції, оптимальної мовної поведінки в професійній сфері, стійких навичок усного й писемного мовлення, зорієнтованих на професійну специфіку; оперування фаховою термінологією.

Набуті знання визначають особистість майбутнього фахівця.

Інформація про науково-педагогічних працівників

Загальна інформація	Подлесна Валентина Іванівна, викладач кафедри мовної підготовки
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 320; номер телефону: +380639783238
E-mail	podlesna_valentyna@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	лінгвістика, термінологія, діловодство
Професійні здібності	- глибоке знання мовних норм, вміння застосовувати їх у професійному контексті; - розвинені комунікативні навички; - широкий лексичний запас, образність і переконливість мовлення; - здатність навчати інших
Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль в Orcid: https://orcid.org/0009-0002-1147-3471 Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?hl=uk&user=9Ql_Jg4AAAAJ
Загальна інформація	Лазоренко Людмила Василівна, викладач кафедри мовної підготовки
Контактна інформація	м. Черкаси, вул. Онопрієнка, 8, кабінет 310; номер телефону: +380635102502
E-mail	Lazorenko_liudmyla@nuczu.edu.ua
Наукові інтереси	лінгвістика, термінологія, діловодство
Професійні здібності	- вільне володіння державною мовою; - використання інформаційних технологій та сучасних методик у професійній діяльності; - здатність налагоджувати ефективну співпрацю та розуміння з представниками різних вікових груп; - широкий лексичний запас, образність і переконливість мовлення; - здатність передавати знання про мову, навчати інших.

Наукова діяльність за освітнім компонентом	Профіль в Orcid: https://orcid.org/0009-0006-0076-2920 Профіль у Google Scholar: https://scholar.google.com/citations?user=twrcw9YAAAAJ&hl=uk
--	---

Час та місце проведення занять з дисципліни

Аудиторні заняття з навчальної дисципліни проводяться відповідно до затвердженого розкладу. Електронний варіант розкладу розміщено на сайті Національного університету цивільного захисту України: URL: <http://rozklad.nuczu.edu.ua/>

Мета вивчення навчальної дисципліни

Мета вивчення дисципліни: поглиблення та розширення мовних і мовленнєвих знань, умінь та навичок, які є необхідними для подальшого застосування в фаховій діяльності. У результаті вивчення цієї дисципліни у здобувачів вищої освіти підвищується рівень володіння сучасною українською літературною мовою, вони набувають теоретичних знань про фахове спілкування, його етапи й роль у професійній діяльності, засвоюють термінологію майбутньої спеціальності, а також поліпшується їхня мовна та мовленнєва культура.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Форма здобуття освіти	Форма здобуття освіти
	очна	заочна
Статус дисципліни	обов'язкова загальна	обов'язкова загальна
Навчальний рік	2025–2026	2025–2026
Семестр	1	1
Обсяг дисципліни:		
- в кредитах ЄКТС	3	3
- кількість модулів	1	1
- загальна кількість годин	90	90
Розподіл часу за навчальним планом:		
- лекції (годин)	—	—
- практичні заняття (годин)	44	6
- семінарські заняття (годин)	—	—
- лабораторні заняття (годин)	—	—
- курсовий проект (робота) (годин)	—	—
- інші види занять (годин)	—	—
- самостійна робота (годин)	46	84
- індивідуальні завдання (науково-дослідне) (годин)	—	—
Форма підсумкового контролю	іспит	іспит

3. Передумови для вивчення дисципліни

Знання з української мови, здобуті в загально-освітньому закладі.

4. Результати навчання та компетентності з дисципліни

Відповідно до освітньо-професійної програми «Пожежна безпека» вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити:

- досягнення здобувачами вищої освіти таких результатів навчання:

Програмні результати навчання	ПРН
Вільно володіти державною мовою у соціальній і професійній сферах; демонструвати культуру мислення та виявляти навички організації культурного діалогу	ПРН23
Дисциплінарні результати навчання	ДРН
Спілкуватися українською професійною мовою; читати й розуміти фахову літературу відповідно до майбутнього фаху «пожежна безпека»; засвоєння правил функціонування засобів української мови різних рівнів (фонетичного, лексичного, словотвірного, морфологічного, синтаксичного) в текстах ділових документів; вивчення державного стандарту оформлення ділових документів; опанування діловим мовленнєвим етикетом, основними правилами ділової риторики	ДРН 1

- формування у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

Програмні компетентності (загальні та професійні)	ЗК, ПК
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.	ЗК4
Очікувані компетентності з дисципліни	ОКД
Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово у сфері пожежної безпеки.	ОКД 1

Програма навчальної дисципліни

Теми навчальної дисципліни:

МОДУЛЬ 1. Усне та письмове професійне мовлення

Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Стилі сучасної української літературної мови. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку.

Тема 2. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Неологізми і фразеологізми воєнного часу.

Тема 3. Ознаки наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.

Тема 4. Поняття про академічну доброчесність. Вимоги щодо цитування та оформлювання бібліографії.

Тема 5. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовні норми.

Тема 6. Поняття професійного спілкування. Орфоепічні та акцентуаційні мовні норми у професійному мовленні.

Тема 7. Вербальні й невербальні компоненти спілкування. Стилистичні мовні норми.

Тема 8. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем. Резюме. Граматичні мовні норми.

Тема 9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Лексичні мовні норми.

Тема 10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Презентація як різновид публічного виступу.

Тема 11. Орфографічні мовні норми у професійних та фахових текстах. Особливості вживання прийменників у сучасній українській літературній мові. Графічні скорочення.

Тема 12. Синтаксичні та пунктуаційні мовні норми у фаховому мовленні.

Тема 13. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки. Класифікація документів.

Тема 14. Вимоги до тексту документа. Автобіографія.

Тема 15. Заява. Види заяв. Рапорт. Службові записки. Особливості відмінювання прізвищ, імен та по батькові в офіційно-діловому стилі.

Тема 16. Пресреліз. Повідомлення про захід. Звіт.

Тема 17. Довідково-інформаційні і розпорядчі документи. Реквізити листів та їхнє оформлювання.

Тема 18. Протокол. Витяг з протоколу.

Тема 19. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Способи творення термінів.

Тема 20.1. Практикум з професійної термінології. Термінологія обраного фаху. Виклики сучасності. Термінологія воєнного часу.

Тема 20.2. Модульна контрольна робота.

Тема 20.3. Підсумкове заняття.

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (очна (денна, вечірня) форма):

назв навчальних занять (в т.ч. та (денна, вечірня) форма):						
Назви модулів і тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції ї	практичні (семінарські) заняття	лабораторні заняття (інші види занять)	самостійн а робота	Поточний контроль
1- й семестр						
Модуль 1. Усне та письмове професійне мовлення						

Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Стилi сучасної української мови. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку	5		2		3	
Тема 2. Професійна мовнокомунікативна компетенція. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Неологізми і фразеологізми воєнного часу	4		2		2	
Тема 3. Ознаки наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект	5		2		3	
Тема 4. Поняття про академічну доброчесність. Вимоги щодо цитування та оформлювання бібліографії	4		2		2	
Тема 5. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовні норми	4		2		2	
Тема 6. Поняття професійного спілкування. Орфоепічні та акцентуаційні мовні норми у професійному мовленні	4		2		2	
Тема 7. Вербальні й невербальні компоненти спілкування. Стилiстичні мовні норми	4		2		2	
Тема 8. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем. Резюме. Граматичні мовні норми	5		2		3	

Тема 9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Лексичні мовні норми	4		2		2	
Тема 10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Презентація як різновид публічного виступу	5		2		3	
Тема 11. Орфографічні мовні норми у професійних та фахових текстах. Особливості вживання прийменників у сучасній українській літературній мові. Графічні скорочення	4		2		2	
Тема 12. Синтаксичні та пунктуаційні мовні норми у фаховому мовленні	4		2		2	
Тема 13. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки. Класифікація документів	5		2		3	
Тема 14. Вимоги до тексту документа. Автобіографія	4		2		2	
Тема 15. Заява. Види заяв. Рапорт. Службові записки. Особливості відмінювання прізвищ, імен та по батькові в офіційно-діловому стилі	4		2		2	
Тема 16. Пресреліз. Повідомлення про захід. Звіт	4		2		2	
Тема 17. Довідково-інформаційні і розпорядчі документи. Реквізити листів та їхнє оформлювання	4		2		2	
Тема 18. Протокол. Витяг з протоколу	4		2		2	

Тема 19. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Способи творення термінів	5		2		3	
Тема 20.1. Практикум з професійної термінології. Термінологія обраного фаху. Виклики сучасності. Термінологія воєнного часу	4		2		2	
Тема 20.2 Підсумкова модульна (контрольна) робота	2		2			
Тема 20.3. Підсумкове заняття	2		2			
Разом	90		44		46	

Розподіл дисципліни у годинах за формами організації освітнього процесу та видами навчальних занять (заочна (дистанційна) форма):

Назви модулів та тем	Кількість годин					
	усього	у тому числі				
		лекції ї	практичні (семінарські) заняття	лабораторн і заняття (інші види занять)	самостійн а робота	Поточни й контроль
1- й семестр						
Модуль 1. Усне та письмове професійне мовлення						
Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Стилi сучасної української мови. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку	6		2		4	
Тема 2. Професійна мовно-комунікативна компетенція. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Неологізми і фразеологізми воєнного часу	5				5	

Тема 3. Ознаки наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект	5				5	
Тема 4. Поняття про академічну доброчесність. Вимоги щодо цитування та оформлювання бібліографії	4				4	
Тема 5. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовні норми	4				4	
Тема 6. Поняття професійного спілкування. Орфоепічні та акцентуаційні мовні норми у професійному мовленні	4				4	
Тема 7. Вербальні й невербальні компоненти спілкування. Стилiстичні мовні норми	4				4	
Тема 8. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем. Резюме. Граматичні мовні норми	4				4	
Тема 9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Лексичні мовні норми	4				4	
Тема 10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Презентація як різновид публічного виступу	4				4	
Тема 11. Орфографічні мовні норми у професійних та фахових текстах. Особливості вживання прийменників у сучасній українській літературній мові. Графічні скорочення	4				4	

Тема 12. Синтаксичні та пунктуаційні мовні норми у фаховому мовленні	4				4	
Тема 13. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки. Класифікація документів	6		2		4	
Тема 14. Вимоги до тексту документа. Автобіографія	4				4	
Тема 15. Заява. Види заяв. Рапорт. Службові записки. Особливості відмінювання прізвищ, імен та по батькові в офіційно-діловому стилі	4				4	
Тема 16. Пресреліз. Повідомлення про захід. Звіт	4				4	
Тема 17. Довідково-інформаційні і розпорядчі документи. Реквізити листів та їхнє оформлювання	4				4	
Тема 18. Протокол. Витяг з протоколу	4				4	
Тема 19. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Способи творення термінів	4				4	
Тема 20.1. Практикум з професійної термінології. Термінологія обраного фаху. Виклики сучасності. Термінологія воєнного часу	6		2		2	
Тема 20.2 Підсумкова модульна (контрольна) робота	2				2	
Тема 20.3. Підсумкове заняття	2				2	
Разом	90		6		84	

Теми практичних занять (очна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Модуль 1.	
1.	Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Стилї сучасної української мови. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку.	2
2.	Тема 2. Професійна мовно-комунікативна компетенція. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового і розмовного стилів. Неологізми і фразеологізми воєнного часу.	2
3.	Тема 3. Ознаки наукового стилю. Оформлювання результатів наукової діяльності. План, тези, конспект.	2
4.	Тема 4. Поняття про академічну доброчесність. Вимоги щодо цитування та оформлювання бібліографії.	2
5.	Тема 5. Комунікативні ознаки культури мовлення. Мовні норми.	2
6.	Тема 6. Поняття професійного спілкування. Орфоепічні та акцентуаційні мовні норми у професійному мовленні.	2
7.	Тема 7. Вербальні й невербальні компоненти спілкування. Стилистичні мовні норми.	2
8.	Тема 8. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем. Резюме. Граматичні мовні норми.	2
9.	Тема 9. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію. Лексичні мовні норми	2
10.	Тема 10. Публічний виступ як важливий засіб комунікації переконання. Презентація як різновид публічного виступу	2
11.	Тема 11. Орфографічні мовні норми у професійних та фахових текстах. Особливості вживання прийменників у сучасній українській літературній мові. Графічні скорочення	2
12.	Тема 12. Синтаксичні та пунктуаційні мовні норми у фаховому мовленні.	2
13.	Тема 13. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки. Класифікація документів.	2
14.	Тема 14. Вимоги до тексту документа. Автобіографія.	2
15.	Тема 15. Заява. Види заяв. Рапорт. Службові записки. Особливості відмінювання прізвищ, імен та по батькові в офіційно-діловому стилі.	2
16.	Тема 16. Пресреліз. Повідомлення про захід. Звіт.	2
17.	Тема 17. Довідково-інформаційні і розпорядчі документи. Реквізити листів та їхнє оформлювання.	2
18.	Тема 18. Протокол. Витяг з протоколу	2
19.	Тема 19. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Способи творення термінів.	2
20.	Тема 20.1. Практикум з професійної термінології. Термінологія обраного фаху. Виклики сучасності. Термінологія воєнного часу.	2
21.	Тема 20.2 Підсумкова модульна (контрольна) робота.	2
22.	Тема 20.3. Підсумкове заняття.	2

Теми практичних занять (заочна форма)

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Модуль 1.		
1.	Тема 1. Мова професійного спілкування як функціональний різновид української літературної мови. Стилї сучасної української мови. Українська мова під час війни: ключові тенденції розвитку	2
2.	Тема 13. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів. Оформлювання сторінки. Класифікація документів	2
3.	Тема 20.1. Практикум з професійної термінології. Термінологія обраного фаху. Виклики сучасності. Термінологія воєнного часу.	2
4.	Разом	6

Індивідуальні завдання: презентації, есе, участь в предметній олімпіаді, написання тез доповіді на науково-практичній конференції, написання наукової статті, участь у Всеукраїнських конкурсах студентських робіт.

Форми та методи навчання і викладання

Вивчення навчальної дисципліни реалізується **в таких формах:** навчальні заняття (практичні), консультації, (модульна) контрольна робота, самостійна робота, індивідуальні завдання.

У навчальній дисципліні використовуються **такі методи навчання і викладання:**

- методи навчання за джерелами набуття знань: словесні методи навчання (лекція, бесіда); наочні методи навчання (ілюстрація, демонстрація);
- методи навчання за характером логіки пізнання: аналітичний; традуктивний, евристичний;
- методи навчання за рівнем самостійної розумової діяльності тих, хто навчається: проблемний виклад;
- інноваційні методи навчання: робота з навчально-методичною літературою та відео метод; навчання з використанням технічних ресурсів; інтерактивні методи; методи організації навчального процесу, що формують соціальні навички;
- самостійна робота;
- індивідуальні завдання.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є іспит, студентські презентації та виступи на наукових заходах, есе.

Критерії оцінювання

Оцінювання рівня навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни здійснюється відповідно до Положення про організацію освітнього процесу в Національному університеті цивільного захисту України за 100-бальною шкалою.

Форми поточного та підсумкового контролю

Поточний контроль здійснюється на кожному практичному занятті методом фронтального та індивідуального опитування, виконання письмових і тестових завдань, презентації на одну з тем курсу. Також здобувачі вищої освіти виконують одну модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль проводиться у формі іспиту.

Розподіл балів, які отримують здобувачі очної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- іспит

Розподіл балів													
Модуль 1													
T. 1	T. 2	T. 3	T. 4	T. 5	T. 6	T. 7	T. 8	T. 9	T. 10	T. 11	T. 12	T. 13	T. 14
до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2
Розподіл балів													
Модуль 1													
T. 15	T. 16	T. 17	T. 18	T. 19	T. 20.1	T.20.2 Модульна контрольна робота	T.20.3	Інд. завд.	Іспит	Сума балів за дисципліну			
до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 2	до 20	2	до 8	до 30	до 100			

Розподіл балів, які отримують здобувачі заочної форми навчання, за результатами опанування навчальної дисципліни, формою підсумкового контролю якого є:

- іспит

T.1	T.2	T.3	Інд.завд.	Контрольна робота	Іспит	Сума балів за дисципліну
до 6	до 6	до 6	до 32	до 20	до 30	до 100

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Очна форма навчання.

Поточний контроль

Під час одного практичного заняття здобувач може отримати максимально 6 балів. Сумарна максимальна кількість балів – 42. Критерії поточного оцінювання знань здобувачів на практичному занятті:

2 бали – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, добре орієнтується в темі та аргументовано висловлює свої думки, виконує правильно або без значних помилок практичні завдання протягом заняття;

1 бал – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі аспекти теми; може бути 1–2 мовленнєві неточності у доведеннях, частково виконує практичні завдання на занятті, допускає 2–3 помилки;

0 – здобувач не володіє матеріалом та не знає відповіді на запитання, не може виконати жодного практичного завдання під час заняття.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логічність викладу, культура мовлення, використання основної та додаткової літератури, уміння робити порівняння й висновки, а також уміння застосовувати набуті знання під час виконання практичних завдань.

Індивідуальна робота

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти оцінюється протягом семестру за виконання таких завдань: презентація до теми, тези, олімпіади, есе.

Критерії оцінювання:

Презентація – максимально 5 балів.

5 балів – робота виконана правильно, своєчасно, без орфографічних і пунктуаційних помилок, з використанням тексту, діаграм, таблиць, малюнків або фото. Містить достатню кількість слайдів, щоб розкрити тему, але не менше 5.

4 бали - робота виконана правильно, своєчасно, без орфографічних і пунктуаційних помилок, але без додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото. Містить мінімум 5 слайдів.

3 бали - робота виконана своєчасно, але містить орфографічні і пунктуаційні помилки, з додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото. Містить мінімум 5 слайдів

2 бали - робота виконана своєчасно, але містить орфографічні і пунктуаційні помилки, без додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото без орфографічних і пунктуаційних помилок. Містить мінімум 5 слайдів

1 бал – робота виконана несвоєчасно, містить орфографічні і пунктуаційні помилки, без додавання діаграм, таблиць, малюнків. Містить менше 5 слайдів.

0 – завдання не виконане.

Тези. Конкретні вимоги щодо оформлення тез наукових доповідей містяться у інформаційних матеріалах конференцій. 5 балів.

5 балів, якщо друкуються в міжнародних виданнях,

4 бали – в українських,

3 бали – у видавництві місцевих ВНЗ.

Олімпіади (конкурси) оцінюються максимально 8 балів.

8 балів – 1 місце;

6 балів – 2 місце;

4 балів – 3 місце;

2 бали – участь в олімпіаді (конкурсі).

Есе оцінюється максимум 5 балами.

5 балів – виклад позиції дає чітко та зрозуміле висловлювання автора щодо теми. Усі докази та приклади є доречними, висновок вагомий і залишає читачеві тверде розуміння позиції автора. Автор не допускає помилок в граматиці, правописі чи пунктуації. Влучно використовує епітети, метафори, порівняння та ін. художні засоби.

4 бали – дає чітко розуміння позиції автора з даної теми, більшість доказів і прикладів є конкретними і доречними. Аргументи надаються у досить логічному порядку. Автор робить 1-2 помилки.

3 бали – виклад думок присутній, але не дає розуміння позиції автора. Більшість підтримуючих фактів та статистичних даних повідомляються точно. Але присутня неточність, нелогічність, що відволікає читача. Одноманітна структура речень. Автор робить кілька помилок у пунктуації. У творі вжито зовсім мало художніх засобів. Автор робить 3-4 помилки в граматиці чи у правописі, кілька помилок в пунктуації.

2 бали – позиція автора повторюється у заключному абзаці, а не на його початку. Аргументи частково скопійовані із навчальних матеріалів, не в повній мірі розкривають порушену проблему твору. Більшість речень побудовані однаково. Автор робить 5-6 помилок.

1 бал – виклад позиції відсутній. Не названо тему. Докази і приклади не пояснюють позицію автора. Більшість деталей або аргументів наведено не в логічному порядку. Висновок відсутній. Автор робить 7-8 помилок.

0 балів - виклад позиції відсутній . Аргументи повністю скопійовані із навчальних матеріалів і не несуть в собі жодної новизни та індивідуального бачення. Автор робить більше 8 помилок.

Модульний контроль – модульна контрольна робота є складовою поточного контролю і здійснюється через проведення аудиторної письмової роботи під час передостаннього практичного заняття.

Критерії оцінювання знань здобувачів під час виконання модульної контрольної роботи та структура роботи.

Модульна контрольна робота має 12 завдань різного типу та складності із різним рівнем оцінювання. Максимальна сумарна кількість балів за роботу – 20. Завдання можуть бути оцінені менше одного бала, результат за виконання всіх завдань підсумовується. Якщо за результатом підрахунку число буде не ціле, то результат визначається методом математичного округлення до цілого числа.

Розподіл балів за завданнями:

завдання з 1 до 6 представлені у вигляді тесту, за кожну правильну відповідь здобувач отримує 1 бал;

7 та 8 завдання – теоретичні, кожне максимально оцінюється по 2 бали (2 бали – здобувач дав правильне розгорнуте визначення поняття, а також поширено пояснив його особливості і навів правильні приклади; 1 бал – здобувач дав правильне, однак коротке визначення, навів приклади, 0,5 бала – здобувач дав лише коротке визначення, не навів приклади або навів неправильні; 0 – здобувач не дав відповіді на запитання);

9 та 10 завдання практичні, мають кожне по 10 слів або словосполучень, в яких необхідно виправити граматичні, лексичні або стилістичні помилки, кожне правильно відредаговане слово або словосполучення оцінюється по 0,2 бала, максимально сумарно за завдання здобувач отримує 2 бали;

11 завдання практично-творче, в якому потрібно відредагувати фаховий текст відповідно до мовних норм сучасної української літературної мови; максимально оцінюється в 3 бали (3 бали – в тексті виправлені всі помилки, 2 бали – в тексті залишилося 1–2 помилки, 1 бал – в тексті залишилося 3–4 помилки, 0 балів – у тексті жодні помилки не виправлено / текст залишився без змін);

12 завдання теоретично-творче, яке максимально сумарно оцінюється в 3 бали: здобувач дав правильне розгорнуте визначення певного теоретичного поняття (1 бал), назвав всі основні його складові (1 бал), створив документ відповідного зразка без мовних та структурних помилок (1 бал); здобувач дав коротке визначення певного теоретичного поняття (0,5 бала), назвав не всі основні його складові (0,5 бала), створив документ, однак допустив 2–3 мовні та/або структурні помилки (0,5 бала); 0 балів – здобувач не дав відповіді на запитання або відповідь неправильна, не створив документ або створений документ не відповідає зразку згідно з Держстандартом).

Викладачем оцінюється знання теоретичного матеріалу, правильність виконання завдань, уміння і навички здобувача застосовувати набуті знання з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням», дотримання вимог щодо оформлення роботи, а також самостійність виконання завдань (без застосування штучного інтелекту та плагіату).

Написання модульної контрольної роботи є *обов'язковим видом роботи*.

Мінімальний кількість балів, яку повинен набрати здобувача, щоб бути допущеним до складання іспиту, за всіма запланованими результатами навчання – 35 балів.

Підсумковий контроль – це форма оцінювання, яка проводиться після завершення вивчення навчального матеріалу всього курсу, з метою виявлення рівня засвоєння знань та навичок. Підсумковим контролем є іспит.

Критерії оцінювання знань здобувачів на іспиті:

Іспит проводиться за білетами в усній формі. Білет має три питання (два теоретичних і одне практичне), за кожне питання здобувач може отримати до 10 балів:

8–10 балів – здобувач володіє навчальним матеріалом у повному обсязі, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно виконав практичне завдання;

7–5 балів – здобувач достатньо володіє навчальним матеріалом, в основному розкриває зміст теоретичного питання, однак під час відповіді на деякі питання не вистачає глибини і аргументації, також є несуттєві неточності та незначні мовленнєві помилки;

4–2 балів – у цілому володіє навчальним матеріалом, але поверхово аналізує матеріал без обґрунтування та аргументації, допускає суттєві мовленнєві помилки;

1–2 балів – недостатньо розкриває зміст теоретичного питання та демонструє незначні вміння та навички під час виконання практичного завдання, також допускає суттєві помилки, лише частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено зокрема суттєві помилки.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань, а також не демонструє вмінь і навичок практичного застосування знань з дисципліни, не може виконати практичні завдання.

Заочна форма навчання.

Протягом семестру вивчається дві теми. Бали можна отримати на заняттях та виконуючи індивідуальні завдання.

За кожне **аудиторне заняття** можна отримати 6 балів.

На практичному занятті здобувач може отримати максимально 6 балів. Сумарна максимальна кількість балів – 18. Критерії поточного оцінювання знань здобувача на практичному занятті:

6 – виявляє повне розуміння матеріалу, обґрунтовує свої думки, реалізує знання на практиці, наводить необхідні приклади не тільки за підручником, а й самостійно складені; викладає матеріал послідовно й правильно, не порушуючи норм української літературної мови;

5 балів – здобувач вільно володіє навчальним матеріалом, добре орієнтується в темі та аргументовано висловлює свої думки; відповіді відзначаються багатством лексики, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності, може бути 1–2 мовленнєві неточності у доведеннях;

4 бали – здобувача в цілому виявляє достатній рівень знань з української мови за професійним спрямуванням; мовлення відповідає стилістичним нормам, проте є порушення у послідовності викладання думки, у формулюванні певних доведень відчутна деяка поверховість;

3 бали – здобувача в цілому виявляє достатній рівень знань з української мови за професійним спрямуванням, однак допускає лексичні помилки під час викладання матеріалу, застосовує мовні знання та вміння на практиці, але допускає 3–4 помилки під час виконання завдань;

2 – здобувач частково володіє матеріалом та може окреслити лише деякі аспекти теми;

1 бал – викладає матеріал не досить повно та допускає помилки у формулюванні правил, виконанні практичних завдань, не вміє глибоко й переконливо обґрунтувати свої думки й відчуває невпевненість у доборі необхідних мовленнєвих засобів;

0 – здобувач не володіє матеріалом та не знає відповіді на запитання, а також не дбає про культуру мовлення.

Викладачем оцінюється повнота розкриття питання, логічність викладу, культура мовлення, використання основної та додаткової літератури, уміння робити порівняння й висновки.

За індивідуальні завдання можна отримати 32 бали. Детальна інформація про індивідуальні завдання міститься в Методичних рекомендаціях до виконання індивідуальних завдань.

Індивідуальна робота

Індивідуальна робота здобувачів вищої освіти оцінюється протягом семестру за виконання таких завдань: презентація до теми, тези, олімпіади, есе.

Критерії оцінювання:

Презентація – максимально 5 балів.

5 балів – робота виконана правильно, своєчасно, без орфографічних і пунктуаційних помилок, з використанням тексту, діаграм, таблиць, малюнків або фото. Містить достатню кількість слайдів, щоб розкрити тему, але не менше 5.

4 бали - робота виконана правильно, своєчасно, без орфографічних і пунктуаційних помилок, але без додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото. Містить мінімум 5 слайдів.

3 бали - робота виконана своєчасно, але містить орфографічні і пунктуаційні помилки, з додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото. Містить мінімум 5 слайдів

2 бали - робота виконана своєчасно, але містить орфографічні і пунктуаційні помилки, без додавання діаграм, таблиць, малюнків і фото без орфографічних і пунктуаційних помилок. Містить мінімум 5 слайдів

1 бал – робота виконана несвоєчасно, містить орфографічні і пунктуаційні помилки, без додавання діаграм, таблиць, малюнків. Містить менше 5 слайдів.

0 – завдання не виконане.

Тези Конкретні вимоги щодо оформлення тез наукових доповідей містяться у інформаційних матеріалах конференцій. 5 балів.

5 балів, якщо друкуються в міжнародних виданнях,

4 бали – в українських,

3 бали – у видавництві місцевих ВНЗ.

Олімпіади (конкурси) оцінюються максимально 8 балів.

8 балів – 1 місце;

6 балів – 2 місце;

4 балів – 3 місце;

2 бали – участь в олімпіаді (конкурсі).

Есе оцінюється максимум 5 балами.

5 балів – виклад позиції дає чітке та зрозуміле висловлювання автора щодо теми. Усі докази та приклади є доречними, висновок вагомий і залишає читачеві тверде розуміння позиції автора. Автор не допускає помилок в граматиці, правописі чи пунктуації. Влучно використовує епітети, метафори, порівняння та ін. художні засоби.

4 бали – дає чітке розуміння позиції автора з даної теми, більшість доказів і прикладів є конкретними і доречними. Аргументи надаються у досить логічному порядку. Автор робить 1-2 помилки.

3 бали – виклад думок присутній, але не дає розуміння позиції автора. Більшість підтримуючих фактів та статистичних даних повідомляються точно. Але присутня неточність, нелогічність, що відволікає читача. Одноманітна структура речень. Автор робить кілька помилок у пунктуації. У творі вжито зовсім мало художніх засобів. Автор робить 3-4 помилки в граматиці чи у правописі, кілька помилок в пунктуації.

2 бали – позиція автора повторюється у заключному абзаці, а не на його початку. Аргументи частково скопійовані із навчальних матеріалів, не в повній мірі розкривають порушену проблему твору. Більшість речень побудовані однаково. Автор робить 5-6 помилок.

1 бал – виклад позиції відсутній. Не названо тему. Докази і приклади не пояснюють позицію автора. Більшість деталей або аргументів наведено не в логічному порядку. Висновок відсутній. Автор робить 7-8 помилок.

0 балів - виклад позиції відсутній . Аргументи повністю скопійовані із навчальних матеріалів і не несуть в собі жодної новизни та індивідуального бачення. Автор робить більше 8 помилок.

Модульний контроль

Контрольна робота є самостійним видом роботи здобувача і складовою поточного контролю.

Контрольна робота з дисципліни «Українська мова за професійним спрямуванням» має два завдання – теоретичне і практичне, кожне з яких рівноцінне 50 % обсягу від загального. Максимально за виконання роботи здобувач може отримати 20 балів.

В теоретичному завданні необхідно розкрити тему відповідно до варіанта. Обов'язковими вимогами до виконання теоретичного завдання є повна відповідь на питання; посилання на літературні джерела та їхній список. Обсяг відповіді повинен бути не менше трьох сторінок згідно із зазначеним форматом сторінки у розділі «Вимоги до оформлення контрольної роботи». Максимально це завдання може бути оцінене до 10 балів.

Критерії оцінювання:

10–9 балів – здобувач глибоко розкрив теоретичні питання, дав правильне розгорнуте визначення понять з теми, описав структурні елементи, поширено пояснив їхню специфіку та особливості використання у фаховому мовленні, навів відповідні приклади; також склав згідно з правилами бібліографічного опису список використаних джерел для написання теоретичного завдання; матеріал викладено послідовно й правильно без порушення норм української літературної мови і в повному обсязі, який зазначений у методичних вказівках;

8–7 балів – здобувач розкрив теоретичні питання, дав правильне розгорнуте визначення понять з теми, описав структурні елементи, пояснив їхню специфіку та особливості використання у фаховому мовленні, навів відповідні приклади; також склав згідно з правилами бібліографічного опису список використаних джерел для написання теоретичного завдання; матеріал викладено послідовно й правильно, однак допущено 1–2 орфографічні, лексичні чи пунктуаційні помилки, відповідь написана в обсязі 70–80 % від зазначеного у методичних вказівках;

6–5 балів – здобувач загалом розкрив теоретичні питання, дав визначення понять з теми, вказав не всі структурні елементи, навів приклади; допустив структурні помилки у списку використаних джерел; у викладенні матеріалу прослідковується деяка непослідовність та поверховість викладу; допущено 3–4 орфографічні, лексичні чи пунктуаційні помилки; відповідь написана в обсязі 60–50 % від зазначеного у методичних вказівках;

4–3 бали – здобувач лише окреслив теоретичні питання з теми, вказав структурні елементи та навів приклади; список використаних джерел укладено не за правилами бібліографічного опису, матеріал викладено непослідовно, допущено 5–6 орфографічних, лексичних чи пунктуаційних помилок, відповідь написана в обсязі 50–40 % від зазначеного у методичних вказівках;

2–1 бал – здобувач лише назвав теоретичні визначення з теми, не вказав структурні елементи, їхню специфіку використання у фаховому мовленні, навів приклади; не склав список використаних джерел, допустив 6 і більше орфографічних, лексичних чи пунктуаційних помилок, відповідь написана в обсязі 30 % від зазначеного у методичних вказівках;

0 балів – здобувач не розкрив тему, не назвав або назва неправильно теоретичні визначення з теми, не навів або навів неправильні приклади, не склав список використаних джерел; обсяг відповіді менше 20 %;

В практичному завданні необхідно виконати 5 вправ відповідно до варіанта, які сформовані таким чином, щоб здобувач міг максимально продемонструвати вміння і навички практично застосовувати теоретичні знання з дисципліни під час фахової діяльності. Кожна вправа максимально може бути оцінена в 2 бали. Завдання можуть бути оцінені менше одного бала, результат за виконання всіх завдань підсумовується. Якщо в підсумку число буде не цілим, то результат визначається методом математичного округлення до цілого числа.

Критерії оцінювання:

2 бали – вправа виконана в повному обсязі без помилок, демонструє високий рівень вмінь і навичок здобувача з дисципліни; може бути допущена 1 орфографічна, лексична чи пунктуаційна помилка;

1 бал – вправа виконана в обсязі 50 % і більше, демонструє достатній рівень знань та навичок з дисципліни, допущено 2–5 орфографічних, лексичних чи пунктуаційних помилок;

0,5 бала – завдання виконане в обсязі 40–30 %, демонструє початковий рівень сформованих умінь та навичок з дисципліни, допущено 6–8 орфографічних, лексичних чи пунктуаційних помилок;

0 балів – завдання не виконане, або виконане в обсязі менше 30 %, демонструє відсутність сформованих умінь та навичок з дисципліни.

Якщо оформлення роботи не відповідає вимогам, загальна кількість отриманих балів може бути знижена на 2.

Контрольна робота може бути незарахована у випадках:

- виконано не той варіант контрольної роботи;
- теоретичне завдання виконане з порушенням вимог до нього, стосовно обсягу;
- не виконано або не вірно виконано одне із завдань, тобто вся робота виконана в обсязі 50 % і менше;
- якщо є дві однакові контрольні роботи або теоретичне завдання чи виконані творчі вправи з практичного завдання тотожні ще з будь-якою роботою здобувачів, то будуть не зараховані обидві роботи.

Отримавши незараховану контрольну роботу, здобувач зобов'язаний уважно ознайомитися із зауваженнями і внести в роботу відповідні зміни та доповнення, усунути вказані недоліки. На обкладинці допрацьованої роботи необхідно вказати «Повторно» і направити її у відділення заочного навчання.

Контрольна робота є обов'язковим видом роботи. Здобувачі, які не виконали контрольну роботу, до складання іспиту допущені не будуть.

Мінімальний кількість балів, яку повинен набрати здобувача, щоб бути допущеним до складання іспиту, за всіма запланованими результатами навчання – 35 балів.

Підсумковий контроль – це форма оцінювання, яке проводиться після завершення вивчення навчального матеріалу всього курсу, з метою виявлення рівня засвоєння знань та навичок. Підсумковим контролем є іспит.

Критерії оцінювання знань здобувача на іспиті:

Іспит проводиться за білетами в усній формі. Білет має три питання (два теоретичних і одне практичне), за кожне питання здобувач може отримати до 10 балів:

8–10 балів – у повному обсязі здобувач володіє навчальним матеріалом, глибоко та всебічно розкрив зміст теоретичного питання, правильно виконав практичне завдання;

7–5 балів – достатньо володіє навчальним матеріалом, в основному розкрито зміст теоретичного питання. Під час відповіді на деякі питання не вистачає глибини та аргументації, також є несуттєві неточності та незначні мовленнєві помилки;

4–2 балів – у цілому володіє навчальним матеріалом, але поверхово аналізує матеріал без обґрунтування та аргументації, допускає суттєві мовленнєві помилки;

1–2 балів – недостатньо розкриває зміст теоретичного питання та демонструє незначні вміння та навички під час виконання практичного завдання, також допускає суттєві помилки, лише частково володіє навчальним матеріалом, відповіді загальні, допущено зокрема суттєві помилки.

0 балів – не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його викласти, не розуміє змісту теоретичних питань, а також не демонструє вмінь і навичок практичного застосування знань з дисципліни, не може виконати практичні завдання.

Перелік теоретичних питань для підготовки до іспиту:

1. Державна мова – мова професійного спілкування.

2. Мовне законодавство та мовна політика в Україні. Державна мова в Україні.
3. Комунікативне призначення мови в професійній сфері.
4. Професійна мовнокомунікативна компетенція.
5. Поняття національної та літературної мови. Найістотніші ознаки літературної мови.
6. Мова і культура мовлення в житті професійного комунікатора.
7. Типологія мовних норм.
8. Словники в професійному мовленні. Типи словників.
9. Мовний, мовленнєвий, спілкувальний етикет. Стандартні етикетні ситуації.
10. Парадигма мовних формул. Вибір мовних одиниць у мовленні.
11. Функціональні стилі української мови та сфера їх застосування. Основні ознаки функціональних стилів.
12. Професійна сфера як інтеграція офіційно-ділового, наукового й розмовного стилів.
13. Текст як форма реалізації професійної діяльності.
14. Сутність спілкування. Спілкування і комунікація. Функції спілкування.
15. Види, типи й форми професійного спілкування. Основні закони спілкування.
16. Невербальні компоненти спілкування. Слухання і його роль у комунікації.
17. Гендерні аспекти спілкування. Стратегії мовленнєвого спілкування.
18. Поняття ділового спілкування. Стилi та моделі ділового спілкування.
19. Поняття комунікації, типи комунікацій, перешкоди та бар'єри комунікації.
20. Поняття про ораторську (риторичну) компетенцію.
21. Презентація як різновид публічного мовлення.
22. Індивідуальні та колективні форми фахового спілкування. Функції та види бесід. Співбесіда з роботодавцем.
23. Етикет телефонної розмови.
24. Класифікація документів.
25. Національний стандарт України. Склад реквізитів документів.
26. Вимоги до змісту та розташування реквізитів. Вимоги до бланків документів.
27. Оформлення сторінки. Вимоги до тексту документа.
28. Документація з кадрово-контрактних питань.
29. Довідково-інформаційні документи.
30. Етикет службового листування.
31. Наукова комунікація як складова фахової діяльності. Науковий етикет.
32. Українська термінологія в професійному спілкуванні.
33. Історія і сучасні проблеми української термінології.
34. Термін та його ознаки. Термінологія як система. Загальнонаукова, міжгалузева й вузькоспеціальна термінологія.
35. Термінологія обраного фаху.
36. Особливості наукового тексту й професійного наукового викладу думки. Жанри наукових досліджень.
37. Оформлення результатів наукової діяльності.
38. Вимоги до наукової статті. Основні вимоги до виконання та оформлення курсової, бакалаврської робіт.
39. Основні правила бібліографічного опису, оформлення посилань.
40. Протокол. Види протоколу. Витяг з протоколу.

Політика викладання навчальної дисципліни

1. Активна участь в обговоренні навчальних питань, попередня підготовка до практичних занять за рекомендованою літературою, якісне і своєчасне виконання завдань.
2. Сумлінне виконання розкладу занять з навчальної дисципліни (здобувачі вищої освіти, які запізнилися на заняття, до заняття не допускаються, які пропустили заняття, відпрацьовують).
3. З навчальною метою під час заняття мобільними пристроями дозволяється користуватися тільки з дозволу викладача.
4. Здобувач вищої освіти має право дізнатися про свою кількість накопичених балів у викладача навчальної дисципліни та вести власний облік цих балів.

Рекомендовані джерела інформації **Література**

1. Гриценко Т. Б. Українська мова за професійним спрямуванням. Навч. пос. К.: Центр учбової літератури, 2020. 624 с.
2. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Пожежна безпека» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань К Безпека та оборона за спеціальністю К8 Пожежна безпека. (Розглянуто та затверджено вченою радою Національного університету цивільного захисту України протокол № 11 від 28 червня 2025 р.)
3. Погиба Л.Г., Грибіниченко Т.О., Голіченко Л.М. Українська мова ахового спрямування. К.: Кондор, 2021. 348 с.
4. Стилїстика для державних службовців : навч. посіб. / Богданова І.Є., Лептуга О.К. Х., 2019. 130 с.
5. Українська мова (за професійним спрямуванням) : практикум / О.О. Старова, А.С. Промська. Х., НУЦЗУ, 2018. 100 с.
6. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.
https://alerta.kiev.ua/img/cms/PDF/Shevchuk_Ukr_mova_prof_spryamuv_23_Zmist.pdf.
7. Шевчук С. В. Українське професійне мовлення : Навчальний посібник. К. : Алерта, 2022. 248 с.
8. Український правопис 2019 року. <https://dyskurs.net/ukrainskyi-pravopys-2019-roku/>.
9. ДСТУ 4163:2020 Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів <https://document.vobu.ua/doc/6310>.

Інформаційні ресурси

1. Освітньо-професійна програма вищої освіти «Пожежна безпека» за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти в галузі знань К Безпека та оборона за спеціальністю К8 Пожежна безпека. (Розглянуто та затверджено вченою радою Національного університету цивільного захисту України протокол № 11 від 28 червня 2025 р.)
2. Шевчук С.В. Українська мова за професійним спрямуванням : підручник. Київ : Алерта, 2023. 536 с.
https://alerta.kiev.ua/img/cms/PDF/Shevchuk_Ukr_mova_prof_spryamuv_23_Zmist..pdf.
3. Український правопис 2019 року. <https://dyskurs.net/ukrainskyi-pravopys-2019-roku/>.
4. ДСТУ 4163:2020 Уніфікована система організаційно-розпорядчої документації. Вимоги до оформлення документів <https://document.vobu.ua/doc/6310>.

Розробники:

_____ Валентина ПОДЛЕСНА
_____ Людмила ЛАЗОРЕНКО